

Универзитет у Београду, Православни
богословски факултет, Београд

DOI 10.5937/kultura1964062M
УДК 271.222(497.11)-726.1-36-76:929 Сава,
свети
стручни рад

БИБЛИЈСКО УТЕМЕЉЕЊЕ МИСИЈЕ СВЕТОГ САВЕ

Сажетак: *Највећи српски просветитељ и мисионар који је поставио чврсте темеље хришћанске вере је Свети Сава. Цео свој живот бринуо се да међу Србима заживи чиста хришћанска вера. Одмах по повратку у Србију, 1208. године, набављао је књиге, писао типике и Номоканон да просвети Србе. Али да би мисионарење било успешно, потрудио се да Српска православна црква стекне аутокефалност. Свети Сава је својим проповедима и сам много мисионарио. Међутим, примећујемо да Срби често наглашавају своје светосавље, а да заправо превиђају хришћанско утемељење Светог Саве. Зато би се у раду нарочито истакли библијски мотиви који су подстакли Светог Саву на мисионарење, што би се саветовало и савременим пастирима Цркве.*

Кључне речи: *Свети Сава, Свето Писмо, мисија Цркве, проповед*

Увод

У години када обележавамо 800 година од добијања аутокефалности Српске православне цркве, неопходно је да сагледамо пресудни значај свестране личности Светог Саве за остварење велике идеје. Свети Сава је заиста био визионар. Знао је да је младој краљевини Србији неопходна јака Црква која ће бити носилац просвете, културе и морала. Као први српски архиепископ, Свети Сава се постарао да Црква буде добро организована, да има снажне манастирске центре, квалитетне богослужбене књиге и постојане типике за манастирски живот. Градио је и помагао бројне храмове, манастире и болнице. Саставио је Номоканон који је био први устав краљевине Србије. Али најзначајније је што се скромним, молитвеним, честитим животом Свети Сава посветио и тиме дао пример како треба ићи Христовим путем.

*Добијање аутокефалности
Српске православне цркве*

Свети Сава је најзаслужнија личност што је 1219. године у Никеји Српска православна црква постала аутокефална. На препоруку цара Теодора I Ласкариса, цариградски патријарх Манојло I Сарантен, осим што је дао аутокефалност Српској православној цркви, хиротонисао је Светог Саву за првог архиепископа српског. Ипак, историчари нису сагласни око мотива за добијање самосталности. Једни сматрају да је то била заветна мисао Светог Саве; други наглашавају да је постојање самосталне државе дало законску основу да се добије самосталност Српске православне цркве; трећи сматрају да је искоришћена прилика која је настала сукобом Никејског царства и Епирске деспотовине, као и сукобом цариградског патријарха и охридског архиепископа Димитрија Хоматијана; неки сматрају да је мотив за самосталност опасност од богумилске јереси и римокатоличке пропаганде; неки наглашавају страх од цепања Цркве и верских ратова; неки истичу страх од јелинизирања српског народа; поједини историчари наглашавају да је Цариградски патријарх имао мотив да додели аутокефалност Српској православној цркви како би проширио своју јурисдикцију и појачао културни утицај и углед Никејског царства.¹ Али у овом раду нећемо потенцирати историјску перспективу нити ћемо анализирати све импликације тог догађаја, већ ћемо пажњу усмерити на духовни значај добијања аутокефалности.

Српски народ био је духовно дубоко подељен и разједињен у времену пре добијања аутокефалности Српске православне цркве. „Сплитској архиепископији, одувек потчињеној Римској цркви, припадала је Стонска епископија. Драчкој митрополији, која је потпадала под власт Цариградске патријаршије, биле су подложне приморске епископије Дукље и северне Албаније, док се власт Бугарске цркве протезала у IX и X веку на подручје београдске, браничевске и нишке епархије”.² Тек је стварање независне српске државе у време Стефана Немање омогућило да се обједине српске земље, изузев Босне, а то је била основа и за другачију црквену структуру.³

1 Гардашевић, Б. Каноничност стицања аутокефалности Српске цркве 1219. године, у: *Свети Сава – Споменица поводом осамстогодишњице рођења 1175–1975*, посебан отисак, (1977), Београд, стр. 34.

2 Калић, Ј. Црквене прилике у српским земљама до стварања архиепископије 1219. године, у: *Сава Немањић – Свети Сава, историја и предање*, уредник Ђурић, В. (1979), Београд, стр. 30.

3 Исто, стр. 50.

Охридска архиепископија, коју је 1019. створио Василије II Бугароубица са жељом да умањи моћ Цариградског патријарха, као и да јелинизира словенски народ, од самог почетка па све до краја свога постојања била је грчка; архиепископи и огромна већина епископа били су Грци, службени језик био је грчки и постојала је нетрпељивост према словенском клиру.⁴

Да би се унапредила мисија Цркве, да би се сузбила богумилска јерес, да би се одупрли римокатоличкој пропаганди, неопходно је било изабрати домаће, словенско свештенство. Добијањем аутокефалности и избором Светог Саве за архиепископа, постављени су чврсти темељи Српске православне цркве. Свети Сава је по повратку из Никеје отишао на Свету Гору одакле је повео за Србију пробране монахе. Знао је Свети Сава речи Господа Исуса Христа који говори: „Жетве је много, а посленика мало; зато се молите господару жетве да изведе посленике на жетву своју”. (Лк 10,2) Иако не постоје прецизни историјски подаци, сматра се да је за успешан рад архиепископије Свети Сава основао седам нових епископија и да су у саставу Српске цркве 1220. године биле, поред Архиепископије, са седиштем у цркви Св. Спаса у Жичи, епископије: Зетска, Рашка, Хвостанска, Хумска, Топличка, Будималска, Дабарска, Моравичка, Призренска и Липљанска.⁵

Мисија Светог Саве

Као што су света браћа Ђирило и Методије своју мисију међу Словенима почели преводом Светог Писма и других богослужбених књига и Свети Сава је знао да је за развој хришћанства неопходна велика литерарна подршка. Свети Сава је заиста завештао обиман књижевни опус, што је нарочито задивљујуће ако имамо у виду да се није само тиме бавио. Научници су комплетну књижевну делатност Светог Саве поделили у чак шест различитих категорија: монашка књижевност, биографије, црквена поезија, повеље, писма и преводе.⁶ „Свети Сава је своју списатељску делатност усмерио на монаштво које је хтео да организује, углавном, по узору на византијско православно монаштво, али и на самосвојствен начин према потребама свога отачаства, српског

4 Гардашевић, Б. нав. дело, стр. 48-49.

5 Јанковић, М. Епископије Српске цркве 1220. године, у: *Сава Немањић – Свети Сава, историја и предање*, уредник Ђурић, В. (1979), Београд, стр. 82.

6 Тахнаос, А. Е. Улога Светог Саве у оквиру књижевне делатности, у: *Сава Немањић – Свети Сава, историја и предање*, уредник Ђурић, В. (1979), Београд, стр. 89.

народа”.⁷ Зато и примећујемо да су његова најзначајнија дела: Карејски типик, Хиландарски типик, Студенички типик са описом живота Светог Симеона кога Свети Сава приказује као прави узор монасима.

Међутим, најпознатије књижевно дело је Номоканон или Крмчија Светог Саве. Младој краљевини Србије понудио је правни кодекс који је одговарао специфичном положају српске државе. „Такав канонски, односно црквено-грађански зборник могао је да буде направљен само за потребе конституисања једне нове автокефалне цркве и нове, независне државе”.⁸ Крмчијом Светог Саве у темеље нове државе уграђено је богато наслеђе грчко-римског права у византијској редакцији.⁹ А колики је значај Крмчија имала видимо и по томе што је битно утицала и на Душанов законик, Жичку повељу, као и на повеље кнеза Лазара.¹⁰

Заиста, да бисмо могли објективно да сагледамо и анализирамо књижевно дело Светог Саве не смемо да превидимо његово високо образовање док је био син великог жупана Стефана Немање, затим је уследио трудољубиви рад када је био светогорски монах, да би настала дела пуна пастирске бриге са места првог српског архиепископа. Анализирајући само правне списе уочава се да је Свети Сава поседовао изузетне организаторске способности, интелектуални капацитет да подражава законодавни дух грчких узора, а уз то није сузбијао своју креативност.¹¹

За успешну мисију Цркве неопходни су манастири и друге богомоље. И на пољу ктиторске делатности Свети Сава се веома истакао. У манастиру Ватопеду је још пре доласка свога оца на Свету Гору изградио три параклиса. „Први, посвећен Рођењу Богородице, дао је да се подигне иза главне манастирске цркве и снабдео га свим потребним стварима. У близини њега је сазидао параклис Св. Јована Златоустог; трећи Преображења Спасова подигао је у великом пиргу. Поред тога, поручио је да се манастирска саборна црква покрије оловним плочама наместо дотадашњих, а затим ју је

7 Димитријевић, Д. Светосавско доживљавање хришћанства с нарочитим обзиром на монаштво, у: *Сава Немањић – Свети Сава, историја и предање*, посебан отисак (1977), Београд, стр. 214.

8 Богдановић, Д. Крмчија Светога Саве, у: *Сава Немањић – Свети Сава, историја и предање*, уредник Ђурић, В. (1979), Београд, стр. 97.

9 Исто.

10 Исто, стр. 98.

11 Мошин, В. Правни списи Светога Саве, у: *Сава Немањић – Свети Сава, историја и предање*, уредник Ђурић, В. (1979), Београд, стр. 126.

снабдео оним што је било потребно”.¹² Затим је Свети Сава, заједно са својим оцем, богато даривао манастире Иви-рон, Велику Лавру и цркве у Кареји, тако да су они постали други ктитори са свим почасним правима која следеју – а најважније је право уписивање у помјаник на месту ктитора.¹³ Знали су Свети Сава и Свети Симеон да би за Србе најбоље било да на Светој Гори имају српски манастир. Али за обнову руинираног манастира Хиландара и посвећивање српским монасима тражила се сагласност не само светогорског протата, него и византијског цара.¹⁴ Пошто су добили сагласност и приложили изобилну материјалну подршку, Свети Сава и Свети Симеон не само да су добили право да обнове манастир Хиландар за потребе српских монаха, већ су уз титулу ктитора добили право да манастир буде самосталан, својевластан и независан од игумана манастира Ватопеда, чак и светогорског прота.¹⁵ Иако је значајно увећао обим Хиландара, Свети Сава није ту зауставио ктиторску делатност, већ је раскошним прилозима постао китор келије у Кареји и још три светогорска манастира који су били опустошени од разбојника: Каракале, Ксиропотама и Филотеја.¹⁶ Пошто је Свети Сава од детињства много путовао, где год је постојала потреба, широкогрудо је помагао прилогом. Задужбинарство се није ограничило само на манастире на Светој Гори. У Цариграду је учинио велики прилог манастиру Богородице Евергетиде, а у Солуну је подигао манастир Филокала.¹⁷ У Светој Земљи помогао је лавру Светог Саве Освећеног, цркву Светог Ђорђа у Акри, ивирском манастиру у близини Сиона, као и бројним црквама у Јерусалиму, а на брду Сиону у Јерусалиму подигао је свој манастир.¹⁸

Али за развој Српске архиепископије, поред манастира Хиландара, најзначајне су задужбине које је Свети Сава подигао у Србији. После Стефана Немање, као главног ктитора, поред Вукана и Стефана, ктитором се сматра и Свети Сава, под чијим је руководством живописана Богородичина црква у Студеници, а уз то су подигнуте испоснице.¹⁹ „После завршавања манастира Студенице, најзначајније је

12 Живојиновић, М. Ктиторска делатност Светога Саве, у: *Сава Немањић – Свети Сава, историја и предање*, уредник Ђурић, В. (1979), Београд, стр. 15.

13 Исто, стр. 16.

14 Исто.

15 Исто, стр. 17-18.

16 Исто, стр. 19.

17 Исто, стр. 20.

18 Исто, стр. 22-23.

19 Исто, стр. 21.

било подизање дома Спасовог, званог Жича, првог седишта архиепископије, на чијој је изградњи Сава радио заједно са својим братом великим жупаном Стефаном”.²⁰Још неколико манастира и црква повезано је са Светим Савом иако он није био изричит ктитор, а то су манастир Грачаница, Богородичина црква у Призрену, црква светих Апостола у Пећи, као и манастир Милшева, који „са Жичом и пећким Апостолима, припада целини којој је Свети Сава дао свој печат”.²¹

Заиста, оволико градитељство и задужбинарство сведочи да је Свети Сава умногоме превазишао оквире једног пастира Цркве, простог светогорског монаха, чак и првог српског архиепископа, будући да је првенствени задатак брига за богослужење и молитвени живот пастве. А Свети Сава је значајан део своје личности усмерио и на књижевност и на задужбинарство поред посвећеног рада у избору свештенства, организовању епархија и бриге за духовни живот.

Библијско утемељење мисије Светог Саве

Нема сумње да је Свети Сава био једна генијална, свестрана личност. Био је изузетан дипломата, писац, задужбинар и духовник. Образовање које је поседовао помогло је да изнедри изванредна књижевна дела. Веома скроман, вођен пастирском бригом и пун љубави, настојао је да заживи у срцима Срба чиста хришћанска вера. За своју делатност пригрлио је највећи хришћански узор – Господа Исуса Христа. Зато бисмо изложили колико је сав живот и рад Светог Саве био испуњен библијским мотивима.

Описан је занимљив догађај из младости Господа Исуса Христа у јеванђељу од Светог апостола и јеванђелисте Луке. Када је Спаситељ имао дванаест година, мимо знања родитеља, три дана је провео у храму у Јерусалиму слушајући и питајући учитеље. На прекор родитеља што се изгубио и што их је забринуо, Спаситељ одговара: „Зашто сте ме тражили? Зар не знате да мени треба у ономе бити што је Оца мојега”? (Лк 2,49) Наравно да је блага вест Спаситеља и спасење људи било прече Господу и од својих родитеља, што видимо из речи: „Ко извршује вољу Оца мојега који је на небесима, тај је брат мој и сестра и мати”. (Мт 12,50) Али задивљује што је у потрази за духовним благом и млади Растко напустио родитеље, браћу, двор, земљу и све што је имао и отишао у скромни манастир. Знао је да на путу боговиђења не сме да га зауставља брига за овоземаљска добра. Послушао је речи

20 Исто.

21 Исто, стр. 22.

Спаситеља: „Сваки од вас који се не одрече свега што има, не може бити мој ученик”. (Лк 14,33) Није лако одупрети се утицају родитеља, растужити их другачијим избором него што су они очекивали, тешко је не угледати се на старију браћу, али је Свети Сава знао речи Спаситеља: „Који љуби оца или матер већма него мене, није мене достојан; и који љуби сина или кћер већма него мене, није мене достојан. И који не узме крста својега и не пође за мном, није мене достојан”. (Мт 10, 37-38) Али да би се пошло овим уским путем пуним одрицања, Господ Исус Христос је охрабрио подвижнике речима: „Заиста вам кажем: нема никога који је оставио кућу, или родитеље, или браћу, или сестре, или жену, или дјецу ради Царства Божијега, који неће примити многоструку у ово вријеме, и у долазећем вијеку живот вјечни”. (Лк 18, 29-30)

Уочавамо још сличности које су мотивисале Светог Саву да следи пример Господа Исуса Христа. Ђаво, пошто је показао сву славу царства овога света, кушао је Господа Исуса Христа рекавши: „Теби ћу дати сву власт ову и славу њихову, јер је мени предана, и коме хоћу дајем је. Ти, дакле, ако се поклониш преда мном, биће све твоје”. (Лк 4,6-7) Наравно, Спаситељ је у својој скромности сва блага одбио. Тај пут следи и Свети Сава, јер свакако је оставио двор, презрео је власт, потенцијалну страну принцезу, чак и брачни живот да би боље сагледао благу вест о Царству небеском. На њему се испуњавају речи Господње: „А има ушкопљеника који су сами себе ушкопили Царства ради небескога”. (Мт 19,12)

Као млад монах на Светој Гори, Свети Сава је пожртвовано носио храну свим искуснијим монасима отшелницима иако су се они скривали од људи у густим шумама и по стрмим падинама.²² У монашком смирењу никада се није позивао на своје узвишено порекло, него се водио упутствима Спаситеља: „Који хоће да буде међу вама велики, нека вам служи; и који хоће први међу вама да буде, нека буде свима слуга”. (Мк 10,43-44) И сам се строго подвизавао знајући да „Не живи човјек само о хљебу, него о свакој ријечи Божијој”. (Лк 4,4) А колико је духовни подвиг, љубав и сагледавање воље Божије насушна потреба видимо из речи Спаситеља: „Јело је моје да вршим вољу Онога који ме је послао, и извршим његово дјело”. (Јн 4,34) У таквом духовном расположењу Свети Сава не само што је имао сигурност да је направио мудри избор отишавши у манастир, већ је на то могао да мотивише и свога оца великог жупана Стефана Немању

22 Велимировић, Н. (2016) *Живот Светог Саве*, Манастир Подмаине, стр. 32.

позивајући га на узвишен духовни живот уместо стресног живота владара, знајући речи Господње: „Не брините се душом својом, шта ћете јести, или шта ћете пити; ни за тијело своје у шта ћете се обући. Није ли душа претежнија од хране, и тијело од одијела”? (Мт 6,25)

Охрабрио је оца свога да чини што је и сам чинио, да све богатство своје мудро инвестира, не градећи себи палате, већ да подиже манастире за спас душе своје, а на добро свега народа српског. И заиста све задужбинарство Светог Симеона и Светога Саве темељи се на речима Господа Исуса Христа: „Не сабирајте себи блага на земљи, гдје мољац и рђа кваре, и гдје лупежи поткопавају и краду; него сабирајте себи блага на небу, гдје ни мољац ни рђа не кваре, и гдје лупежи не поткопавају и не краду” (Мт 6,19-20). Сличан савет Спаситеља забележио је и Свети апостол и јеванђелиста Јован: „Трудите се не за јело које пролази, него за јело које остаје за живот вјечни”. (Јн 6,27)

И заиста, за сва добра и честите подвиге, великог жупана Стефана Немању Бог је прославио, па га ми сада познајемо као Светог Симеона Мироточивог. Међутим, после његове смрти, настао је вишегодишњи сукоб у Србији између најстаријег његовог сина Вукана и средњег сина Стефана. „Ове четири године исцрпеле су и уназадиле Србију, упропастиле економију, смањиле становништво, ослабиле снагу, а поља остала необрађена. Због нереди, несигурности, глади, велики број Срба се одселио у стране земље”.²³

Пошто је отаџбина била у таквој ситуацији, Свети Сава напушта Свету Гору и успева да над моштима Светог Симеона Мироточивог измири браћу. Иако је волео подвижнички живот и није желео да се бави стварима овога света, овим поступком је Свети Сава испунио речи Господа Исуса Христа који је у Беседи на гори казао: „Блажени миротворци, јер ће се синови Божији назвати”. (Мт 5,9)

Примећујемо да је пастирски рад Светога Саве са места првог српског архиепископа био не само пожртвован, већ искрено брижан и пун љубави. Изузетно се старао да чиста хришћанска вера буде добро прихваћена међу Србима. Његова најчувенија беседа управо и јесте Беседа о правој вери коју је изнео у манастиру Жичи 1221. године на црквенонародном сабору. Са колико нежности и пастирске бриге саветује, видимо из самог увода у беседу: „Браћо и другови и оци и чеда богозвана, приклоните богољубива срца ваша послушању божаствених заповести, и ове свете речи које ви

23 Исто, стр 64.

чујете, положите, дакле, браћо у срца ваша и на савести душа и на умне очи, и разумите”.²⁴ Заиста је Свети Саве много ревновао да Срби пригрле праву веру и благу вест имајући у виду заповест Господа Исуса Христа: „Идите, дакле, и научите све народе крстећи их у име Оца и Сина и Светог Духа, учећи их да држе све што сам вам заповједио; и, ево, ја сам с вама у све дане до свршетка вијека. Амин”. (Мт 28,19-20) Сличну заповест имамо забележену и од Светог апостола и јеванђелисте Марка: „Идите по свему свијету и проповиједајте јеванђеље сваком створењу”. (Мк 16,15) Из проповеди Светог Саве које су нам сачуване код његовог биографа Доментијана,²⁵ видимо са колико је пастирске бриге настојао да поучи свештенство како би се истине хришћанства прихватиле у народу. На Светог Саву се односе речи Спаситеља: „Пастир добри живот свој полаже за овце”. (Јн 10,11)

А претпостављајући материјална богатства благу небескоме, поштујући Христове заповести, Свети Сава је следио пут Спаситеља и самим тим постао пример скромности, молитвености, подвига и пожртвовања. Тако чврсто хришћански утемељена личност, у свету пуном ратова, похоте, нездравих амбиција, као звезда водила показује свима прави пут, јер нам је задатак поставио Спаситељ рекавши: „Тако да се свијетли свјетлост ваша пред људима, да виде ваша добра дјела, и прославе Оца нашега који је на небесима”. (Мт 5,16) Снажна морална личност Светог Саве пленила је и освајала људе својом добротом и на тај начин су се испуниле речи Господа Исуса Христа: „Хајдете за мном и учинићу вас ловцима људи”. (Мт 4,19)

Закључак

У доба када се древне хришћанске вредности и највеће српске личности, процењују и оспоравају, неопходно је истине ради објективно и научно анализирати њихов допринос српској духовности, књижевности и култури. На празник Светог Саве сва се дијаспора окупља око својих богомоља и сведоче своје српство негујући култ личности Светог Саве. Понекад се стиче утисак да толико наглашавају светосавље, да превиђају да је Свети Сава имао још већи узор у личности Господа Исуса Христа и да је имао утемељење на Светоме Писму. А знамо речи које је забележио Свети апостол

²⁴ Доментијан, (1938) *Животи Светога Саве и Светога Симеона*, Београд, стр. 127.

²⁵ Сачувано нам је само седам беседа Светог Саве, а више о њима видети у: Доментијан, нав. дело, стр: 97-99; 124-125;127-134; 141-143;143-145; 166-168; 170-176.

и јеванђелиста Матеј: „Нема ученика изнад учитеља својега ни слуге изнад господара својега”. (Мт 10,24) И у Србији, поготово приликом неких јубилеја, постоји тежња да се објективно сагледа величина Светог Саве. Међутим, научници и писци не могу у потпуности да сагледају све аспекте његовог рада. Уобичајено је да се Свети Сава препознаје и слави као први српски просветитељ, што је свакако био, и да се наглашава његов просветни значај.

Многи наглашавају његове дипломатске способности почевши од утицаја на свога оца, великог жупана Немању да му се придружи у скромности. Мудро је повући се са престола и отићи у манастир одакле би се пратио рад наследника. Велики жупан Немања, сада монах Симеон, уступио је престо другоме сину – Стефану и могло је да буде суревњивости од стране старијег сина Вукана. Али Вукан није смео ништа да предузима јер је знао да је његов отац – неоспорна величина – могао да се врати. А када се сукоб догодио, Свети Сава је посредовао измирењу браће доневши очеве мошти у Србију. Помагао је краљу Стефану у дипломатији, јер је то било време великих ратова. Врхунац дипломатије је било добијање аутокефалности Српске цркве и крунисање краља Стефана после чега је Србија постала међународно правно призната независна земља. Неоспоран је значај манастира Хиландара, Студенице и Жиче за српски духовни, културни и просветни живот, што су све задужбине Светога Саве. Изванредна је и богата књижевна делатност Светог Саве.

Међутим, добро примећује владика Атанасије да су се сви аспекти стваралачке личности Светог Саве темељно анализирали, а да се најмање анализирано богословље Светог Саве и духовни утицај који је оставио, што је у великој мери критика на рачун теолога.²⁶ Али заиста је најтеже упустити се у духовну анализу Светога Саве јер то захтева „нарочито духовно расположење, побожност и страхопоштовање... грозничави и свети ужас пред нечим дивним, али страшним и тајанственим”.²⁷ Сам Свети Сава је ишао трновитим и уским путем који води у Царство небеско, а ако желимо да схватимо његове пориве то можемо само путем „смирености и понижења, потпуног самозаборава и самоодрицања”.²⁸ Примећујемо дубоку телогiju у Беседи о правој вери која има задатак да изложи велможама, свештенству и народу истине хришћанства. „Сва хришћанска вера Цркве почива

26 Јевтић, А. (2004) *Богословље Светог Саве*, Врњци-Требине, стр. 12.

27 Марковић, М. (1985) *Свети Сава светитељ и просветитељ*, Бирмингем, стр. 9.

28 Исто.

на богооткривеним истинама о Светој Тројици и о оваплоћењу Једнога од Тројице, Сина Божијег, Који је постао човек. Догмат о Светој Тројици, то јест Теологија, и догмат о Оваплоћењу, то јест Икономија, сачињавају суштину Православља, свеукупни садржај Православне вере, Цркве, Крштења, Литургије, Васељенских Сабора, Символа, знака Крста, епископског исповедања итд., јер се у та два основна свеобухватна догмата садрже сви остали свети догмати, сва тајна Бога Живог и Истинитог и Његовог дела стварања и спасења света и човека у Христу”.²⁹ А свакако је најузвишенији део Беседе о правој вери када Свети Сава анализира христологију. Тако дубока и наглашена христоцентричност у делима Светог Саве, свакако га поставља у ранг најбољих теолога.³⁰

Управо то и јесте најзначајније за нас теологе што је Свети Сава први српски архиепископ и светитељ! Не само што је издејствовао самосталну српску цркву бринући се за духовност свога народа и што је поставио свештенство које ће на матерњем језику произносити молитве Богу, већ је и указао на пут којим треба ићи. Иако је био син великог жупана Стефана Немање, а самим тим кандидат да се ожени страном принцезом у тежњи да се браком утврди пријатељство суседних народа и да влада делом земље, Свети Сава одлази у манастир, што је за многе чудан избор, али избор који оставља моћан утисак. Уместо живота на двору, уместо славе, богатства и власти Свети Сава бира скромност, подвиг, пост, бдење, молитву, пожртвовање. Свети Сава је послушао речи Господа Исуса Христа: „Иди продај све што имаш и подај сиромасима; и имаћеш благо на небу; и дођи, узми крст свој и хајде за мном”. (Мк 10,21) А верујемо Спаситељу да ће Светоме Сави заслужено место припремити према његовим речима: „А ко изврши и научи, тај ће се велики назвати у Царству небеском” (Мт 5,19)

У данашње време када наш народ деценијама тражи ко би могао да буде прави вођа Срба, потребно је да сагледамо ко су нам узори. Многе вође долазе са тежњом да направе јаку, модерну, економски снажну, дипломатски независну Србију, што су добри идеали. Али треба бити свестан да је управо такву Србију саградио Свети Сава уз велику помоћ Божију коме се свега века молио. Свети Сава је истовремено и светли узор савременим пастирима Цркве будући да је са највишег места, као Архиепископ српски, могао да каже речи попут Светог апостола Павла: „Свима сам био све, да како

29 Јевтић, А. нав. дело, стр. 101-102.

30 Димитријевић, Д. нав. дело, стр. 215.

год неке спасем”. (1.Кор 9,22) Такву скромност, марљивост, трудољубивост, смиреност, молитвеност потребно је да следе и савремени пастири Цркве како би привели своју паству у Царство небеско раме уз раме са бројним светитељима, многим и премногим мученицима који овде на земљи страшно пострадаше, али који се сада и заувек радују у предивним дворовима Царства небеског заједно са нашим великим Светим Савом.

ЛИТЕРАТУРА:

Богдановић, Д. Крмчија Светога Саве, у: *Сава Немањић – Свети Сава, историја и предање*, уредник Ђурић, В. (1979), Београд.

Велимировић, Н. (2016) *Живот Светог Саве*, Манастир Подмаине.

Гардашевић, Б. Каноничност стицања аутокефалности Српске цркве 1219. године, у: *Свети Сава – Споменица поводом осамстогодишњице рођења 1175-1975*, посебан отисак, (1977), Београд.

Димитријевић, Д. Светосавско доживљавање хришћанства с нарочитим обзиром на монаштво, у: *Сава Немањић – Свети Сава, историја и предање*, посебан отисак, (1977), Београд.

Доментијан (1938) *Животи Светога Саве и Светога Симеона*, Београд.

Живојиновић, М. Ктиторска делатност Светога Саве, у: *Сава Немањић – Свети Сава, историја и предање*, уредник Ђурић, В. (1979), Београд.

Јанковић, М. Епископије Српске цркве 1220. године, у: *Сава Немањић – Свети Сава, историја и предање*, уредник Ђурић, В. (1979), Београд.

Јевтић, А. (2004) *Богословље Светог Саве*, Врњци-Требинје.

Калић, Ј. Црквене прилике у српским земљама до стварања архиепископије 1219. године, у: *Сава Немањић – Свети Сава, историја и предање*, уредник Ђурић, В. (1979), Београд.

Марковић, М. (1985) *Свети Сава светитељ и просветитељ*, Бирмингам.

Мошин, В. Правни списи Светога Саве, у: *Сава Немањић – Свети Сава, историја и предање*, уредник Ђурић, В. (1979), Београд.

Тахиаос, А. Е. Улога Светога Саве у оквиру књижевне делатности, у: *Сава Немањић – Свети Сава, историја и предање*, уредник Ђурић, В. (1979), Београд.

Sava Milin
University in Belgrade, Faculty of Orthodox Theology, Belgrade

BIBLICAL FOUNDATIONS OF
SAINT SAVA'S MISSION

Abstract

The greatest Serbian enlightener and missionary, who had laid solid foundations of Christian faith in Serbia, was Saint Sava. He devoted his whole life to ensure that the Serbs truly embraced pure Christian faith. Immediately after returning to Serbia, in 1208, he procured books and wrote typikons and the Nomocanon to enlighten the Serbs. However, in order for his missionary work to be successful, he also invested great efforts in providing autocephaly for the Serbian Orthodox Church. In his sermons, Saint Sava often preached his missionary ideas. What we perceive, however, is that the Serbs tend to emphasize that they cherish the tradition and the spirit of Saint Sava, but that, at the same time, they disregard his true Christian inspirations. Thus, this paper intends to lay emphasis on the Biblical motifs which encouraged Saint Sava to pursue missionary work. The current shepherds of the Church should be advised to do the same.

Key words: *Saint Sava, Holy Scripture, Church mission, sermo*

Манастир Милешева, Пријеполје;
фото: Рајко Р. Каришић